

Олена Ічанська
кандидат психологічних наук, доцент
Національний авіаційний університет

Погорільська Наталія
кандидат психологічних наук, доцент
Київський національний університет ім. Т.Шевченка
м.Київ (Україна)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ» ДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Актуальні умови характеризуються інтенсивним зростанням обсягу інформації про вже знайомі психічні явища, появою нових психічних явищ, підвищенням вимог до швидкого та якісного пошуку відсутньої інформації про різноманітні психічні явища, необхідністю компетентного аналізу різноаспектної, а іноді і суперечливої інформації з різних джерел.

Вказані моменти виводять на перший план питання про визначення особистістю в умовах професійної діяльності та особистого життя критеріїв для аналізу, оцінки та інтерпретації масиву інформації про різні феномени зовнішнього світу, про компоненти власного внутрішнього світу та внутрішнього світу інших. Таким чином, проблематика експертного оцінювання у різних сферах життя має прикладний та практико-орієнтований характер.

У психологічній науці дана проблематика презентована таким спеціалізованим видом дослідження, як психологічна експертиза. Актуалізація інтересу до експертизи як до окремого напрямку професійної діяльності психолога зумовлена необхідністю вивчення та оцінювання різноманітних психічних явищ, відмежування їх основних та додаткових ознак, типових, базових та факультативних, індивідуалізованих характеристик, властивостей для категоризації явищ, їх детального аналізу та побудови різноманітних моделей психологічної роботи на основі отриманих даних.

У підготовці здобувачів вищої освіти на кафедрі авіаційної психології НАУ даний напрямок представлений двома

навчальними дисциплінами. Для здобувачів вищої освіти ОС Бакалавр освітньо-професійної програми «Психологія» денної та заочної форм навчання викладається на 4 курсі навчальна дисципліна «Методика проведення експертизи в різних галузях психології». Для здобувачів вищої освіти ОС Магістр освітньо-професійної програми «Психологія бізнесу» заочної форми навчання викладається на 1 курсі навчальна дисципліна «Психологічна експертиза в підприємницькій діяльності».

Навчальна дисципліна «Методика проведення експертизи в різних галузях психології» включає перелік напрямків проведення експертизи у наступних галузях психології: загальна, вікова, педагогічна, соціальна, сімейна, професійна. У рамках аналізу напрямків за кожною з галузей здобувачі вищої освіти знайомляться з типовими та специфічними методичними аспектами проведення психологічної експертизи, розглядають конкретні теми та питання, а також перелік експертних показників, відповідних методів та методик для визначених тем, правила оформлення експертного висновку.

Ряд напрямків для проведення експертизи передбачає комплексний характер, тому їх розгляд в рамках лекційних та практичних занять з даної дисципліни передбачає не лише встановлення рамок компетентності психолога в межах певної галузі психології, а також аналіз варіантів взаємодії психолога з іншими фахівцями для проведення медико-психологічної, психолого-педагогічної та інших видів експертизи.

При виконанні домашнього завдання здобувачі вищої освіти виконуються самостійне фахове завдання, яке полягає в плануванні, організації та проведенні власної психологічної експертизи за обраною темою, що відповідає одному з напрямків експертизи у певній галузі психології. На основі результатів експертизи оформлюється експертний висновок у відповідності до нормативних вимог психологічної експертизи, відбувається його захист в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Навчальна дисципліна «Психологічна експертиза в підприємницькій діяльності» входить до ОПП «Психологія бізнесу» для здобувачів ОС Магістр. Дана дисципліна має прикладний характер, орієнтуючи увагу здобувачів на вивченні специфіки застосування знань з психологічної експертизи у сфері

бізнесу, включаючи перелік наступних напрямків проведення експертизи:

- психологічна експертиза професійної компетентності персоналу;
- психологічна експертиза компонентів професійної діяльності персоналу;
- психологічна експертиза професійної компетентності керівника;
- психологічна експертиза професійної взаємодії персоналу.

Під час виконання контрольної (домашньої) роботи магістри на прикладі обраного напрямку та відповідної до нього теми будують модель майбутньої психологічної експертизи, проводять експертне дослідження та оформлюють експертний висновок у відповідності до нормативних вимог психологічної експертизи.

Серед тематики контрольних робіт відмітимо наступні актуальні теми у контексті підприємницької діяльності:

- психологічна експертиза комунікативної компетентності спеціаліста;
- психологічна експертиза професійної мотивації персоналу;
- психологічна експертиза емоційного інтелекту персоналу;
- психологічна експертиза професійної кризи персоналу;
- психологічна експертиза професійної деформації керівника;
- психологічна експертиза конфліктної взаємодії персоналу;
- психологічна експертиза переговорних компетенцій менеджерів;
- психологічна експертиза антикризової компетентності працівників;
- психологічна експертиза медіативної компетентності працівників.

Таким чином, представлені вище аспекти дозволяють презентувати методичні аспекти підготовки майбутніх психологів до проведення психологічної експертизи як у різних галузях психології, так і в рамках підприємницької діяльності.

Література

1. Начально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Методика проведення експертизи в різних галузях психології»

Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/54440>

2. Начально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Психологічна експертиза в підприємницькій діяльності». Режим посилання: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/54501>

Катерина Ключова
аспірантка кафедри авіаційної психології
Національного Авіаційного Університету
м. Київ (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ СМИСЛОТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ ЕТАПИ ПРОХОДЖЕННЯ ВІКОВИХ КРИЗ ЗА ЕРІКОМ ЕРІКСОНОМ

Людський індивід, як представник *Homo sapiens* – розвивається як біологічна істота і водночас, як член людського суспільства. В онтогенезі психіки людини поєднуються біологічні та соціальні фактори. Провідна роль належить соціальному середовищу, що забезпечує соціалізацію особистості шляхом взаємодії із батьками, вчителями та однолітками. Соціальне середовище, як фактор психічного розвитку, проявляється через конкретні умови взаємодії соціуму та індивіда, психологічною динамікою в сімейній системі та типом вихованням. Соціальне середовище людини розширюється та збагачується впродовж усієї історії життя людини, що являється вагомою детермінантою смислотворення особистості.

Смислотворення це процес, який паралельно із вирішенням вікових криз формується та трансформується в залежності від вікового етапу людини. Цей процес не є простим, та обов'язковим. Тобто, можна уявити перехід як розгалуження доріг. Одна дорога веде на гору, тобто підштовхує людину до особистої еволюції, розвитку, отримання нових адаптивних смислів. А на противагу, іде інша дорога, яка метафорично веде людину у глухий кут. Тобто, там нема нових сенсів, нема розвитку, тобто людина фіксується на цьому етапі та не може трансформувати свою особистість, таким чином, щоб в кінцевому результаті досягти розкриття усього свого потенціалу, який психологи всіх часів